

Gayak

ILETAK

Atzo, goxeko amaraetan, Abando'ko Bingen Ziñopa Deuna'ren eñtxadonan, Sota eta Lano'taf Efamun'an gogo-aldeko iletak ixtan ziran.

Bingen Deuna'ren eñtxadona sundi-ja be aundija dan-añen, Efamun zana-ren gogo-aldeko elezixkunera eldu ixtan zan ozetziaz, osuan bea zan.

Guraso zintzo ta arduratzuben ere-duba, ta langile-ugazabaentzat antzi-kuixa ixtan zan gixon onak emen lurlan laga ixtan dabentzun saminduta jari dantza sendi ta langilei, bafiro be geure laguntza zintzo au euren atsekabe-aringaritzat eskitzen daus-tegue. Batez be, baña, samin - ordu larriotsan, Aburtoñ Katarife alargun atsekabebaren samifakaz bat-eginen gara, bafa Aleñander, Efamun, Ima-nol eta onein afeba ta senitante osuak iban dabentzun samin-aldejaz be.

Gaur zu, bijar ni... Goikua'ren gu-re egin bedi.

Goyan bego Efamun zanaren gogua. Eta bifartan, guk, otoi dagijogn, gutzaz beste batzuk egin dagijentzat be.

MATXINADA-ANOTSAK

Ona emen "fasciotarak" erail ixtan dabentzun bestea gixon ospetsu baten iben abixken: Sunyol eta Garigata'r Joseba (Josep).

Gixon ospetsu au, catalunatara da, Catalunya'ko Eskera eñkal-alderdiko aldeko ixtan.

Orain egun batzuk dirala, beste adiz-kide bi lagun ebazala matxinadea bi-xibixi dabilra siera ixeneko mendal-tzantzan urten ziran.

Sunyol eta lagunak eruan ebazan belbitzaha, Aranda koronela'ren bel-bitzaña ixang el-zan.

Belbitzai or, esaneukua el-zan, eta ospe onukua.

Belbitzai arin, bai arin, egaiz lez eru en el-zan, eta egaiz lez gobernu-aldeko gudarijak, geratu egijantzañ-edo, daun badean batzuk axerantzta jaufti bafio iban eutsezan.

Alan eta gusti be, baña, Sunyol eta lagunak eroyezan belbitzaha, ez el-zan belbilrik geratu, asaldarijak aur-Kitzen ziran guda-zeiraño ibiñ gelditu bañu edo bañu.

Geruago edatu ixtan diran izpafak beste bafio oniek damoskubet, bafio: Sunyol, lagunak eta belbitzaha, Segovia'rako bitxabalen 50'garen aneur-kin-afijaren onduan illoztuta idoro ebe-neza.

Sunyol'ek 50.000 laurleko eruan el ebazan. Erail ebazian, baña, txindizta alegaz be, eraltziaz jaketu el-zan.

Geruago edatu ixtan diran izpafak beste bafio oniek damoskubet, bafio: Sunyol, lagunak eta belbitzaha, Segovia'rako bitxabalen 50'garen aneur-kin-afijaren onduan illoztuta idoro ebe-neza.

Sunyol eta lagunak eruan ebazan belbitzaha zintzuetañ be zintza zala esaten ixtan dabe, ta agintzen ixtan ya-kezan agindu gustiak zintzo eta zu-zentz egiñen ebazala.

Bafa Aranda koronel asaldariaren belbitzaha ixana zala be esan dabe, eta Aranda'ren txarik bein be ez eba-

la esaten, ugazaba-bidez ona ixtan zala bañu.

Aranda'ren ixenak adimena ilundu egin ete-eutsan, bebitzahari? Aran-darren gomutak, bere txopera zala zi-nistazo ete-eutsan? Beragafe Juan bafian aurkitzen zala oldoztu...?

Eztaqigu. Eta beste batzuk be ez-takije. Guk entzun doguna auxe bañu eza, ba: Guadarrama-ziafetako men-dizterantz urten zirala, ta gobernur-aldezien guda-zeyak ziaf egina, ar-yuen guda-zeiraño eldu zirala. Eta ge-ro, Sunyol eta bere lagun bijen gor-pubak, Segovia'rako bitxabalan baz-tafera, jaurtifa idoro ixtan ebezela.

Bebitzahai batirik eztabe emon-ten. Eta auxe di ixilpien geratu ixtan dan eskutapena. Argituko ete-da...?

Sunyol, Catalunya'ko Eskera afkala-daren alderdikua ixtan zan aén, euzko-abertzalaren adizkidea be ixtan zan.

Catalunatara abertzale zintza dana, euzkotar abertzale zintzañ adizkidea ixatia etza afizteku ixtan be.

Primo de Rivera'ren difadore-aldeja amatu zanjan, arek espeteratu ixtan ebañan, eta efikatuben aldeko egin-blafal. Igutu, emen, Bilbao'rako iban gendun. Eta bere Bilbao'ratoare araten, EUZKADI izparingira be etofi yakun.

Beraz, Sunyol, euzkotafon adizkidea be ixtan zan.

Euzko-erri-jakintza

Udagoyeneta mendijetako orbe ar-tzentzua ostenduta egoten diran gaztafa alak lez, geure basietxetako also-agura agufgarrien kolkutan onto gorreriegok diran esakun eta bertoza za-fak agertzena nayatofizue. Lenago-kuak esaten eben lez, ludia zaf eta bafio dala-ta, gauza zartxu oneik be atseginez irakuriko kozubezalakuan nayatortzue. Ona eñteratiko batzuk ba.

ESAKUNAK
Ezazunik onena etxian ezautua. Añto-zurriketan oba, bafio-zurriketan baño.

Txafak txafit, ta onak ondu. Txafian txaf ta onian on.

Gari bafiojal ogi baria.

Zentzu bakuan etxian, gaur ase ta bafio gose.

Ikusten eztaren begiak gatxik ez. Txafak mukerof erbi gitxi.

Ezkonduta txafio bañio ekzongai oba.

Zuludun pitxerak urik ez.

Emakume alaya beti kantari.

Gorua baj ta ardatzekiz, gure Ma-rije nekez...
Pazientziz eta umorez, ondo bixiten erez.

On-egihak atze ona...
Bijotz-biguna beti ume.

SIASKA-ABESTIJA
Ederia da loria zurjio dalako, zu edefago zara loria dan baño.

Afingerrutxuak egazka lañuan dabilz zilarria luma zuridun egotuak zukunakatzen siaskia.

Ora or goyan lau ardi lautxuak zortzi bafio Portun txikitxu gura dabentzak esku bere amari.

MANARIKO.

Sunyol'en erailketa ezeskafia ori da-la-ta, emaztia alargun geratu da, ta semetxuba, aña barik.

Senas barik eta aña barik geratu ixtan diran ana-seme atsekabebutu ixtan dabentzun samin-aldejaz lagun gayakeze.

Eta Sunyol'i ta arekin batera eri-jotza idoro ixtan dabentzun bestea adizkide biiei be, euren gogo-aldeko otol su-tsu batzuk donokiratu dayoguezian. Goyan begoz.

QUEIPO'REN GUZURAK

Queipo'r betiko otorearl jañatubaz, ifadotz itzaldijk egiten dauer.

Añafeug gabian be ekin eutsan, eta guzup batzuk esan be be.

Bilbao, asaldarien guda ontzilen suaga-berunbilakaz, zuzituta ezetara ko gauza eztala geratu ei-dak.

Argirk, bafio, ibiñ eñ ei-dago, ezta urik be.

Ordunte'ko iturrijak, Bilbao'rako bi-dia lagata, besta bida bafio el-dabe. Eta Nervion esaten yakan ibayak be, urik eñ ei-dak.

Queipo'ren abokada au entzun ixtan eban txakolinal-zale batek, entzun ixtan ibanaz afituta, aña gustijetatik poza eriñola esan eban:

"¡Anda, diablo! Si no traes agua, a jo mejor traerá txakolin. Voi a verlo."

Eta bere erako "pafafada" ori bota-sabian, bafiojal aña zan, Queipo'r esateko etzala asko ta.

Ondifo be Queipo guzuñtijagotzat agertu gura ixtan eban.

"Gixagaxua! Guzuñtak norao el-dukio dala uste ete-dau, arek...?"

IBON.

Txakuf txiki ta polita aña Dima'tik ekañ, buztan belari eta mustur dana da zuri ta gofi.

Txoritak dabilz kantetan bera-zeki-golko landetan, txoritoa ta pipifika eztabe izten baketen.

IXIL-IXILIK TXORITXUA
Umla dago negrez, lotxu gozua eginda gero asko yatsue bafio.

Sabin txikitxu samuña ure-bitxija lanque, txakuf lako begi orefak lotxu gozuk darue.

Gure umen lo-lue lotxu osuak darue, gure umik lo dagonian baki emon darue.

DANTZA ABESTIJA
Udabifilo loria nora zuaz zu neguan? zu loka lora eder bat eztot ikus zeru.

Maritxu Efotazkuo neskatuaren polita, bijotz erdian dauzala iru dozena larosa.

Antonio'k egin ei dau ifurjien santzo, Maritxu saladiak eskatzi saltu.

Ora or goyan ermita derritxona Santiago, nire matia antxe dago asistuten ermitaño.

Dantzan eztakien ofek ofial nafaraka darabilz obeto egindo leuke plazan agertuko ezpalitz.

MANARIKO.

goza ezaupidia bañu. Mutilzar traketz arlotea dala ba'dakie basterak.

LORE.—Arlotea eztakit, bañu arua bai beintzat. Eta axtsua.

IBON.—(Zirikalar). Ainbestiker?

LORE.—Mile erial osta-osta eukliko dauer eukia ta Urondo'ko alaba nagusiaren atztekib ilbil. Eztago basteretan argiagorik eta yayoagorik!

IBON.—(Nasa bafe egina). Eta zufagorik.

LORE.—Eta Irañagorik. (Ibon'ek nasalkiro bafe dagi. Lore bañuratzan da alaitzu. Iñaki irakiten. Bat-batez jagten dutsa tu Lore'ri zerbitz egitera duala igar-erazotau den).

IBON.—(Iñaki'ri eutsiaz). Nora zuaz?

ILARGI.—Laga, laga; neskazar zistrin ori ilten nua.

LORE.—(Bafe-algaraka). Origaitik?

ILARGI.—Laga nagizku! Neskazar sorgin, zikin, arlote, berabapiko, txatxalea.

IBON.—Baretu, gixona, baretu. Gure langa galdu zeinke oela jarduteketan. (Bafe bafeka. Iñaki nekez, bañia jezarten da).

ILARGI.—(Iñaki'ri). Eta zu...

IBON.—(Zirikalar). Enemek zure ibilirik.

ILARGI.—Sorgin zafen kontuak, akelaretan asmauriko sorginkeria.

IBON.—Ibaya oska datofen...

ILARGI.—Eta zeulu be zinestutzen dozu? (Bafe jagiten da sutsu).

IBON.—Ere berotu gixon, ez asafatu. Zerbait jakin geln ke ementxe. Bañia kontuz. Neuk bafarik itz-egingo dot.

ILARGI.—(Ixiltsu). Iñaki'ri datofela uartutene dau. Bañar dator...

LORE.—Ondoko datofela...

ILARGI.—(Iñaki'ri). Eta zerbitz egitera duala igar-erazotau den.

LORE.—Zartsu gara bidez luinetan ibilteko.

LORE.—Ez azarafak ofialik. Begi argiak dozu oraindik eta bekiñ garbia. Adizkidea gasteago itxuraz.

IBON.—(Zirikalar). Gaste-zaf zan aldi baten; orain zai-gaste diudi. Gustiz aldarretasun da. Iñaki'ri indarik ba'dau bera txatxalea.

LORE.—(Iñaki'ri). Ilargi'ri datofela...

ILARGI.—(Iñaki'ri). Eta zerbitz egitera duala igar-erazotau den.

LORE.—Gixona benetan.

ILARGI.—Iñaki'ri betean ixtan ezik eztaki itzlik egiten. Iñar-

Entzun adi... euzkotarra

17.810 Urrutizkiña

7.379 zenbakia

gan geure uste osua imifita, bere tasuna gure Aberfijan sendotzen da digun jeltzalio. MAITE...

Eta geure ogenak zigorkatutako munisimuen erperperutz uferatu ba'geunkaz ez da luzeroan ixango, in-ropen argiak ofizio dizdiratzen gizetan gauzalako. Itxaropen onik jardungo dot neure lenengo idazlan...

Mungia'tik...

ERRIJETATI

Yurre

ANDRA-MARI-JAYAK. — Mari-jayak, auren, be, urtero lez-kixun edefakaz ospatu ixtan dira onetan.

Goxeko seiretan Miren-Alabaen nañiñez edefia ixtan zan. Eta Jaunzorok arroka, eten, eñer, geyena, auzo...